

**ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УМОВ ДОГОВОРІВ
В СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОГО СПОРТУ
В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ**

Савченко Л. І.

*доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Качинська О. І.

*студентка III курсу юридичного факультету
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Стосовно ситуації в Україні, щоб забезпечити спортсменам і тренерам можливість працювати й отримувати зарплату, а також захистити українські клуби, якщо сторони відповідного контракту прямо не домовляться про інше, усі трудові договори іноземних гравців і тренерів з клубами вважатиметься автоматично призупиненим без необхідності будь-яких дій з боку сторін з цього приводу.

Призупинення дії контракту означатиме, що спортсмени та тренери вважатимуться «контрактами, що закінчилися», і тому вони зможуть підписати контракт з іншим клубом без будь-яких наслідків. Крім того, з метою надання гнучкості гравцям, які залишили або можуть виїхати з території України внаслідок війни в Україні, іноземним спортсменам дозволять зареєструватись навіть у разі закриття періоду реєстрації в асоціації клубу, з яким вони укладають новий контракт.

В цьому контексті важливим є правильне розуміння підстав та процедурних моментів внесення змін до умов договорів в сфері професійного спорту. Так, згідно зі ст. 651 ЦК України зміна умов договору можлива за угодою сторін; на підставі рішення суду – на вимогу однієї зі сторін; в інших випадках, передбачених договором або законом [1]. Ініціатива змінити умови договору може виходити від однієї зі сторін. У цьому випадку ініціатор направляє другій стороні пропозицію внести зміни до договору (ч. 2 ст. 188 ГК України) [2]. У випадку досягнення угоди укладається додаткова угода, що є невід'ємною частиною первинного договору. Одним з завдань цивільно-правового регулювання є стабільність договірних

правовідносин, в той час як істотна зміна обставин, якими сторони керувалися під час укладення договору, набуває особливого ризикового значення під час виконання договору, що може привести до дисбалансу зобов'язань сторін договору. Інтереси сторін можуть порушуватися будь-якою зміною обставин, що виникає під час виконання договору, проте, лише істотна зміна обставин визнається підставою для пред'явлення вимоги про зміну умов договору. У разі істотної зміни обставин за цивільним законодавством України належне виконання договору є можливим, але істотно ускладненим. Істотна зміна обставин може бути кваліфікована як вид непереборних (непередбачуваних) обставин.

Поняття «істотні зміни обставин» або іншими словами «ускладнення» виконання договору мають значення лише у випадку ще не закінченого виконання і не мають правового значення для виконання, яке вже відбулося. Істотна зміна обставин, як правило, має правове значення для договорів, момент укладення яких не збігається з виконанням, а дія договору та виконання має бути тривалою у порівнянні із договорами, які виконуються у момент їх укладення.

Поняття істотної зміни обставин не надається в законодавстві. Істотна зміна обставин за своїм змістом є виявленням сторонами нової інформації, яка під час укладення договору не була їм відомою або ж сторони були впевнені у її відсутності. Інформація про істотну зміну обставин вважається невідомою сторонам, якщо ними були вжиті всі заходи для її отримання. Так, у Постанові ВГСУ від 11.04.2017 року у справі № 910/32205/15 зазначається, що сама істотна зміна обставин не є підставою для розірвання договору [3]. Вимагаючи розірвання договору на цій підставі, позивач повинен довести, зокрема, впевненість сторін у момент укладення договору в тому, що така зміна обставин не настане. Верховний Суд у своєму рішенні від 19 листопада 2019 року у справі № 910/9859/18 встановив, що поняття «істотна зміна обставин» є оціночним. Одночасно у судовій практиці відсутній єдиний підхід до вирішення спорів щодо зміни умов договору чи його розірвання з огляду на істотну зміну обставин, що робить виконання договору надмірно обтяжливим [4]. Так, у Постанові Верховного Суду України від 20.02.2012 зазначається, які обставини не можуть вважатися істотними для зміни чи розірвання договору за рішенням суду. Так, «настання світової фінансової кризи не є істотною зміною обставин, якими сторони договору керувалися при його укладенні, оскільки економічна криза має загальний характер і стосується обох договірних сторін, отже, не може бути підставою для зміни або розірвання договору в судовому порядку». Зміна договору у зв'язку з істотною зміною обставин допускається за рішенням суду у

виняткових випадках, коли розірвання договору суперечить суспільним інтересам або потягне для сторін шкоду, яка значно перевищує затрати, необхідні для виконання договору на умовах, змінених судом (частини четверта статті 652 ЦК України) [1].

Верховним Судом було також зазначено, що на відміну від формажорних обставин (обставин непереборної сили), які роблять неможливим виконання зобов'язання в принципі, істотна зміна обставин є оціночною категорією, яка полягає у розвитку договірної зобов'язання таким чином, що виконання такого зобов'язання для однієї зі сторін договору стає більш обтяженим, ускладненим, наприклад у силу збільшення для сторони вартості виконуваного або зменшення цінності отриманого стороною виконання, чим суттєво змінюється рівновага договірних стосунків, призводячи до неможливості виконання зобов'язання. (Постанова ВСУ від 21 липня 2021 року у справі № 912/3323/20) [5]. Подібна ж позиція щодо суті істотної зміни обставин була викладена у постанові Великої Палати Верховного Суду від 02.07.2019 у справі № 910/15484/17 [6]. Згідно зі ст. 652 Цивільного кодексу України зміна обставин є істотною, якщо вони змінилися на стільки, що, якби сторони могли це передбачити, вони не уклали б договір, або уклали б його на інших умовах [1].

У разі істотної зміни обставин, якими сторони керувалися при укладенні договору, договір може бути змінений або розірваний за згодою сторін. Якщо сторони не досягнуть згоди щодо приведення договору у відповідність з обставинами, що істотно змінилися, договір може бути розірваний або змінений за рішенням суду з підстав, встановлених частиною 4 статті 652 ЦК України [1], – змінений за рішенням суду на вимогу заінтересованої сторони за наявності одночасно таких умов:

1) в момент укладення договору сторони виходили з того, що така зміна обставин не настане;

2) зміна обставин зумовлена причинами, які заінтересована сторона не могла усунути після їх виникнення при всій турботливості та обачності, які від неї вимагались;

3) виконання договору порушило б співвідношення майнових інтересів сторін і позбавило б заінтересовану сторону того, на що вона розраховувала при укладенні договору;

4) із суті договору або звичаїв ділового обороту не впливає, що ризик зміни обставин несе заінтересована сторона.

Верховний Суд у своїй постанові від 19.12.2019 у справі № 910/5573/19 висловив позицію, що закон пов'язує можливість внесення змін до договору безпосередньо не з наявністю істотної зміни обставин, а з наявністю чотирьох умов, визначених частиною другою

статті 652 ЦК України, при істотній зміні обставин [1]. Відсутність хоча б однієї з умов тягне за собою відмову у задоволенні позову у зв'язку з недоведеністю таких позовних вимог.

Література:

1. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 09.03.2023).
2. Господарський кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення 09.03.2023).
3. Постанова ВГСУ від 11.04.2017 у справі № 910/32205/15. URL: https://protocol.ua/ua/postanova_vgsu_vid_11_04_2017_roku_u_spravi_910_32205_15/ (дата звернення 09.03.2023).
4. Рішення Верховного Суду України від 19.11.2019 у справі №910/9859/18. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/85937538> (дата звернення 09.03.2023).
5. Постанова Верховного Суду України від 21.07.2021 у справі №912/3323/20. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/99277353> (дата звернення 09.03.2023).
6. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 02.07.2019 у справі № 910/15484/17. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/83000592> (дата звернення 09.03.2023).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-293-0-9>

ІНФОРМАЦІЙНА ОБІЗНАНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Стригунов О. М.

*аспірант Інституту економіко-правових досліджень
імені В. К. Мамутова
Національної академії наук України
м. Київ, Україна*

Проблема корупції є актуальною в усьому світі відколи існує людство.

Відповідно до даних рейтингу організації Transparency International «Індекс сприйняття корупції» за 2022 рік Україна у світовому рейтингу рівня корупції займає 116 місце (зі 180), у 2021 році перебувала на 122 місці, а у 2013 на 124 [9]. Таким чином підвищення за рік на 6 сходинок свідчить про значне покращення на даному напрямі попри